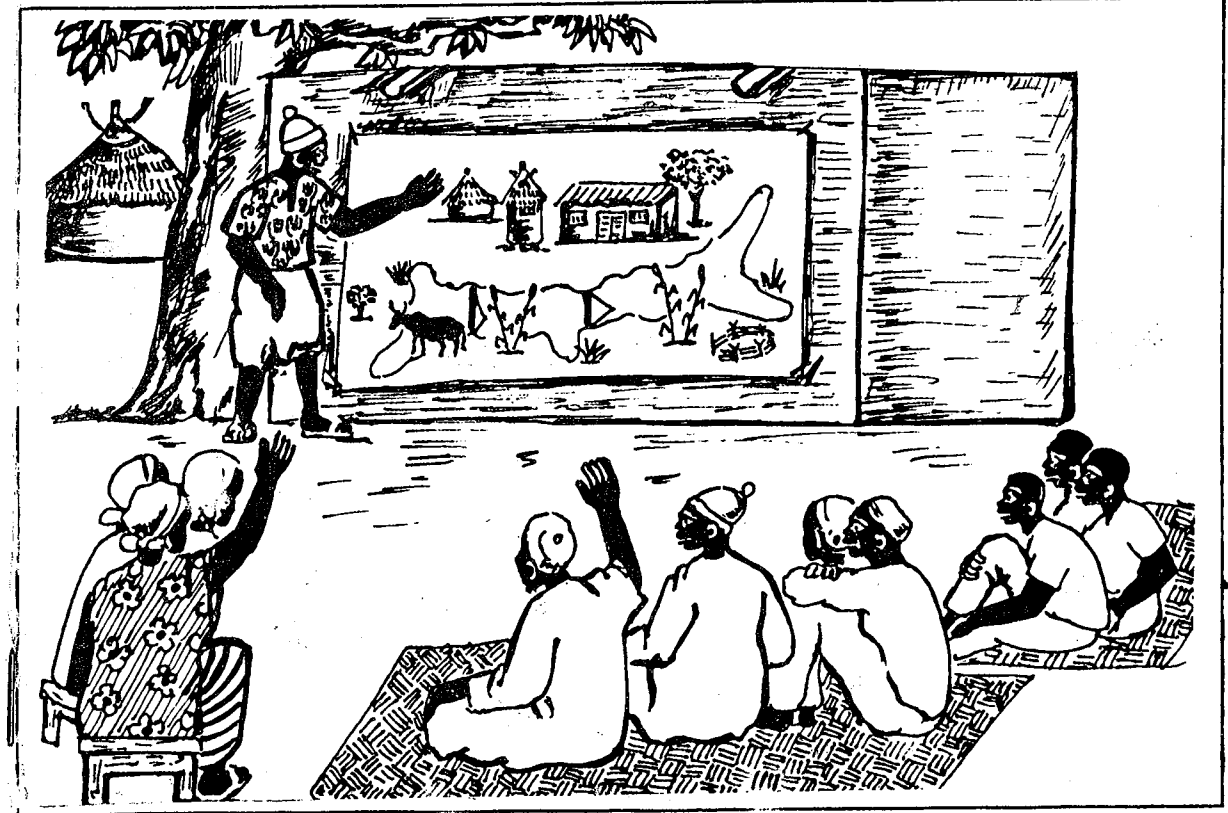

8

Duguw ni u sigidaw penabofæerew
ni u ladonfæerew sinsin dabali

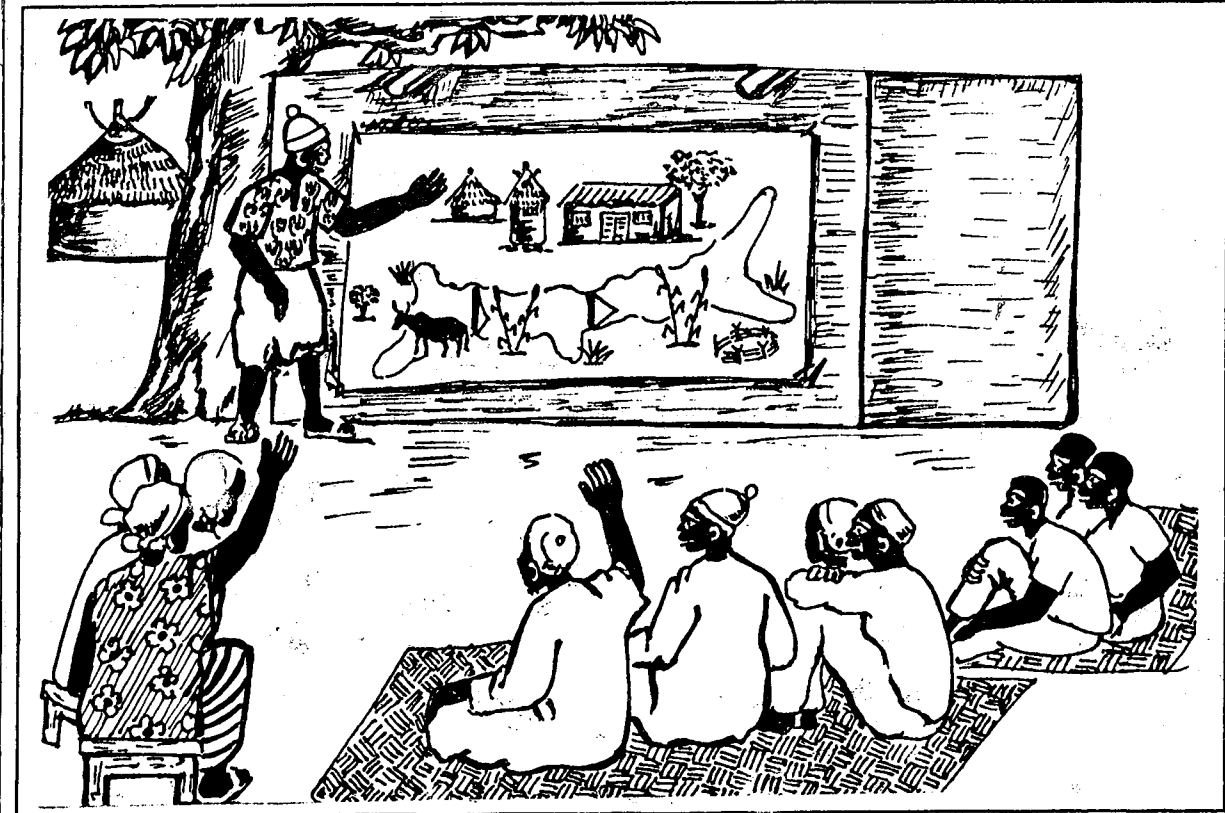

Poroze min be duguw ni u sigidaw
penabbaaraw ni u ladonbaaraw ke
fuladugu kana

Helvetas

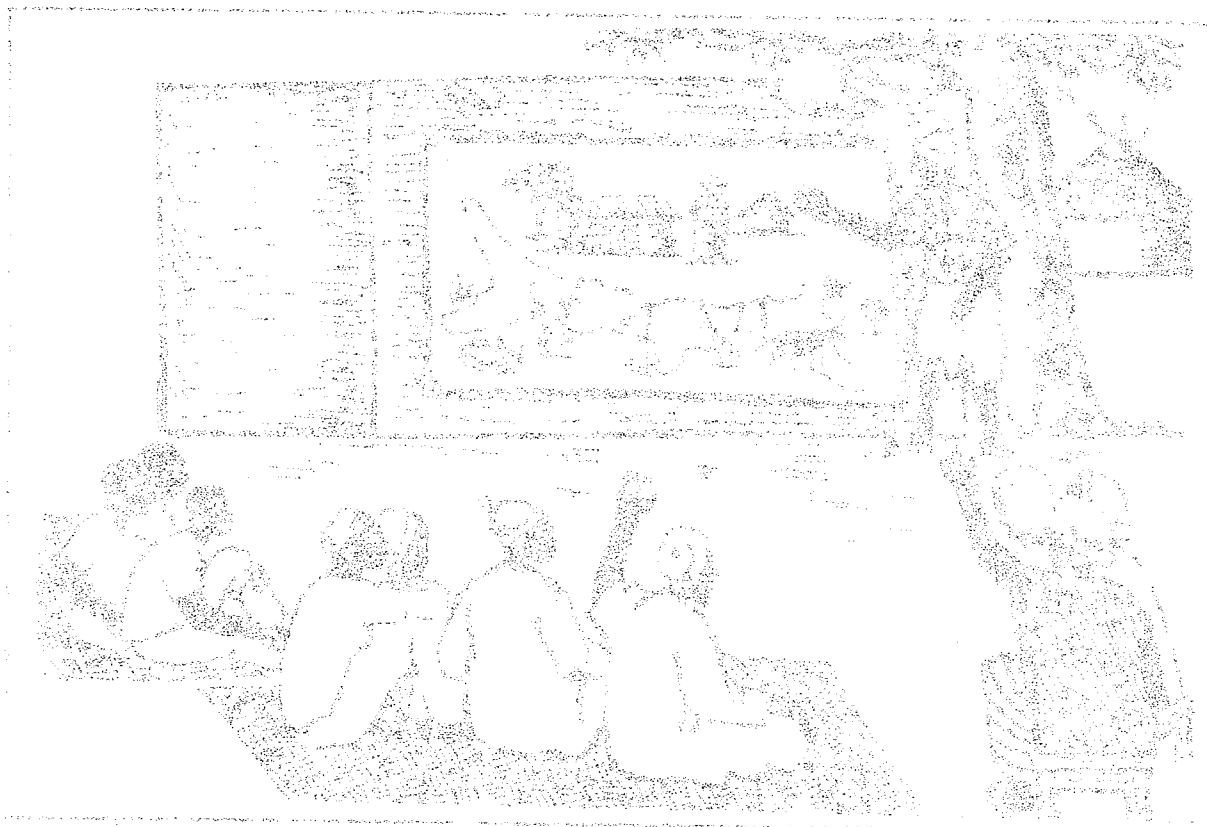
Duguw ni u sigidaw jɛnabɔfɛɛrɛw
ni u ladonfɛɛrɛw sinsin dabali

Porɔze min bɛ duguw ni u sigidaw
jɛnabɔbaaraw ni u ladonbaaraw kɛ
fuladugu kɔnɔ

Wɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ wɔɔɔɔɔɔ u in wɔɔɔɔɔ
 ɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔ u in

wɔɔɔɔɔɔɔɔɔ u in wɔɔɔɔɔɔɔɔɔ
 u in wɔɔɔɔɔɔɔɔɔ u in wɔɔɔɔɔɔɔɔɔ
 ɔɔɔɔɔ u in wɔɔɔɔɔɔɔɔ

GAFE KONO KOW

New

Gafe kono	1
nebila	2
Dugumogow be poroze ka baaranogonya nini : pinini seben	3
Poroze be dugu ka pininiseben segesge..	4
Poroze be pinini ni hakilijagabo ke dugu ni a sigidaw kan ani hadamadenw sabati cogo kan	5
Poroze be dugumogow sinsin u ka yeredeme sira kan	6
Dugumogow ka yeredeme waleyali	7
Poroze ni dugu ka baaranogonya sementiyali	8
Poroze ni dugu ka jskabaara nafa yiriwali	9
Dugumogow yerew de ye dugu kunkow nenabobagaw ye	10

Dugumogow ni sigidamogow be u miiri u ka pntaa feerew ni a dabaliw la	11
Poroze be dugumogow ni sigidamogow sinsin u ka pntaa miiri la	12
Dugu ni sigidaw senedugukolo ni u kenew ladon siraw ni u penabo siraw	13
Dunkafa baara sementiyali dugu kono	14
Dugu ni sigidaw ladonbaara ni u penabobaara ben ka fo sira kan	15
San o san baara hake	15
Baara ka pntaa jatemineli	16

n e b i l a

Gafe in ye kunnafonin seben ye, ka npsin duguw ma, u ka pntaa sira kan, u ni poroze ce, min togo ye Fuladugu poroze.

Nafa min be gafe in na, o ye ka poroze ni Fuladugu duguw ce baara dabali ni a feerew walawala ka da bee tulon kan, walasa baaranogonya feerew ni a dabaliw nosilabo ka dabali.

Poroze in ka baara be i sinsin kosebe duguw ni sigidaw ladon ni u penabobaara bee lajlen de kan, kerankerenneyala, a be i wasa don kosebe dugukolo ni a nafa yiriwali ma.

Fuladugu poroze ka deme be damine ni sementiyalibaara de ye, kabini o sementiyalibaara tuma, poroze be a jira ka fo, ko ale joyoro ye dugumogow ka yeyedeme sinsin de ye.

Dumogow ka yeredeme konola ni a sinsinni la poroze fe, fen minnu be ke, olu kumbabaw de file :

- sira folo la, dugu mogow be poroze ka deme nini,
- sira filanan na, poroze ni dugu ka baaranogonya be sementiya,
- sira sabanan na, dugu mogow be hakilijagabo ke, u ka dugu ni a sigidaw kan, walasa ka u ladon ni u penabo sira soro,
- Sira naaninan na, poroze be dugumogow ka sira sorolen sinsinni feerew tige dugu ni a sigidaw ladonbaara ni u penabobaara hukumu konola la.

Nin bee kofe, baara ka pntaa be jatemineli walasa ka don san o san baara minnu kera ani minnu be ke.

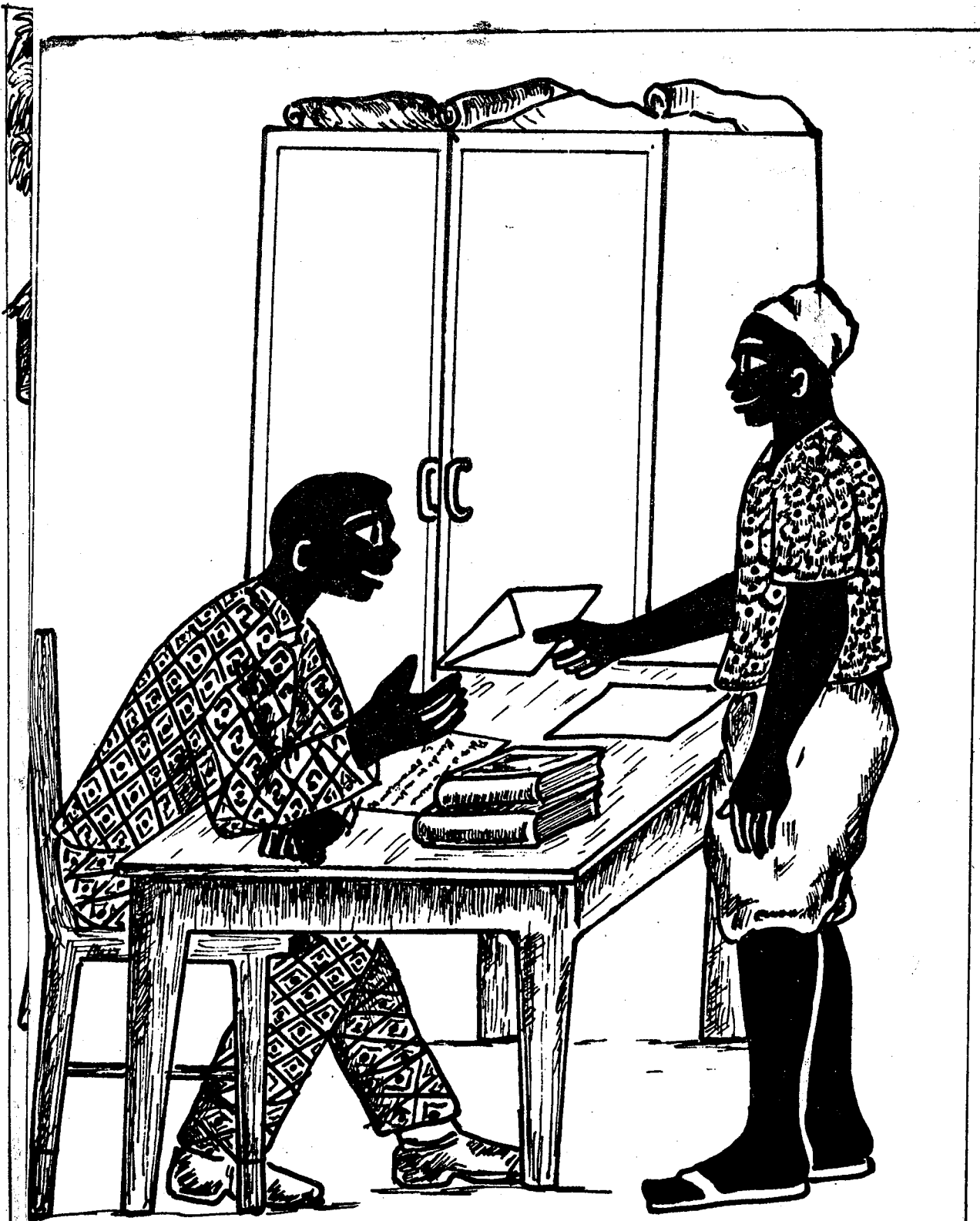
Dugumogow be poroze ka
baarogonya nini :
ninini seben :

Ni dugu min be a fe i ni Fuladugu poroze ka ke baarogon ye, i be taama min ke, o ye ka seben dilan a be fo min ma ko ninini seben.

Seben in kono, i be i naniyaw jira ka fo ko i be a fe i ni poroze ka ke baarogon ye duguw ni u sigidaw ladonbaara sira kan. Ni i be fe aw ka ke baarogon ye kun min na, i be o kun walawala.

I be seben in dilan ka ke saba ye : i be kelen ci, ka taa i ka dugu kubeda la, i be tila ka kelen ci poroze ka lasigiso la, walasa ka a la donniya i ka taama in na, seben sabanan be to dugu yere kono. Seben min be to dugu kono, ani min be ci poroze ma, olu ye dugu ka taama sere de ye.

Seben min be ci dugu kubeda la, o seben ka kan ka na mina dugu fe fo ka fo ko seben in sera Poroze ka lasigiso la, barisa poroze yamaruyalen te ka fosi ke kasoro seben min cira dugu kubeda la, o ma se a ka lasigiso la.

Dugumogow be poroze ka
baarogonya nini :
ninini seben

Poroze be dugu ka nininiseben segesege

Ni dugu ka ninini seben (min cira dugu kubeda la) sera poroze ka lasigiso la tuma min na, poroze ka baarakelaw be wili ka se dugu kono walasa ka dugu ka ninini seben segesege. Segesegeli in be ke laje la min be a jira ka fo ko **seben** inye dugu beelajelen ka pennakan de ye, barisa segesegeli kela be se ka segen. N'ka a fili k'a gelen.

Misali : Ni a sorola ko dugu ka ninini seben be faara ladon de kan, dugu mogow be dugu den dow sugandi, minnu ni poroze ka baarakelaw be jigin faara kono k'a konola yala, k'a tila k'a pagon kumapogonya faara kecogo la kabini folo fo bi. O kofe u be na temen ni laje ye walasa ka dugumogo bee ladoniya u ka faara konojigin jaabi la.

Poroze fana be a ka baara sen ta cogo da dugumogow tulo kan. O hukumu la, poroze be se a dola ka wari be ka fen santaw san, ka na ni tekini siyenw ye walima mogo faamuyalen werew baara ka taane sira la.

Dugu jayoro be se ka ke wari do walima baarakedenw boli ye ani kuru (kabakuru) bogo walima birikiden ni olu jayoro be baara in na.

Poroze be dugu ka nininiseben segesege

Poroze be ninini ni hakilijagabo ke dugu ni a sigidaw kan ani hadamadenw sabaticogo kan

Ni dugu ka ninini seben sementiyara tuma min na, a k'a don ka fe fen minna be seben in kono, ko olu ye dugu naniyaw de ye, poroze be ninini ni hakilijagabo ke dugu ni a sigidaw kacogo kan ani hadamadenw sabaticogo kan, dugu ni a sigidaw la.

Poroze ka ninini ni a ka hakilijaagabo be tali ke gafe kan min be kunnafonim di Fuladugu mara bee lajelen kan (ka ta dugukolo ni kungo konolaw kan fo ka na a bila hadamadenw sabaticogo kan). Poroze ka ninini in ni hakilijagabo caman be segesege.

Misali : Poroze ka segsegeli be se ka ke dugu ni a sigidaw faaraw jateminse ye.

Walasa poroze ka baara in ka sabati, hakilijagabo be ke dugu ja kan, min tara pankuru fe san 1952 ani san 1977.

Poroze be ninini ni hakilijagabo ke dugu ni a sigidaw kan ani hadamadenw sabaticogo kan

11

Poroze be dugumogow
sinsin u ka yeredeme
sira kan

Foroko tigi don de be foroko in kono fen don, o de la, dugumogow de be a don ka teme bee kan fen minnu be se ka u ka dugu ni a sigidaw bo nogola. Baara minnu ka kan ka ke, u be olu fana don ka teme bee kan. O la, poroze jayoro ye ka dugu sinsin a ka yeredeme sira kan. O sinsinnin be ke cogo jumen? Poroze ye pinini ni hakilijagabo min ke, dugu ni a sigidaw kan, poroze be o kunnafoninw da dugumogo bee lajelen tulo kan, walasa ka dugumogow sinsin u ka yeredeme sira sugandili la.

Misali : Poroze ka pinini ni a ka hakilijagabo be se ka dugu deme ka don barazi be se ka jo faara yoro min, walima magasan be jo yoro min na, walima fen **WEREW** an da ma se minnu ma yan.

Poroze be dugumogow
sinsin u ka yeredeme
sira kan

Dugumogow ka yeredeme
waleyali

Dugumogow ka yeredeme be waleya ni dugu ka yeredeme sira sugandili ye. Dugumogow yerew de be a jira u be a fe u ni poroze ka kan ka baara minnu ke, u ka baaranogonya sira kan. Poroze be dugumogow ka netaa sinsin dugu yere de ka sira tigelen hukumu konola la, ayiwa, dugu ni poroze ka baaranogonya be sementiya o hukumu kelen de kono.

Sisan dugu ni poroze be kelen kelen yoyoro be na jira baaranogonya in konola la, hali ni o kuma foragafe in he 3-nan la, barisa kuma puman fo ko fan ye daamu ye

Dugu jayoro : O be se ka ke wari do walima baarakedenw boli ye ani kuru (kabakuru), bogo, walima birikiden ni olu jayoro be baara keta la.

Poroze jayoro : O be se ka ke wari do boli ye ka fen santaw san ani tekisisiyenw walima mogo faamulen werew boli ye baara ka netaa sira kan.

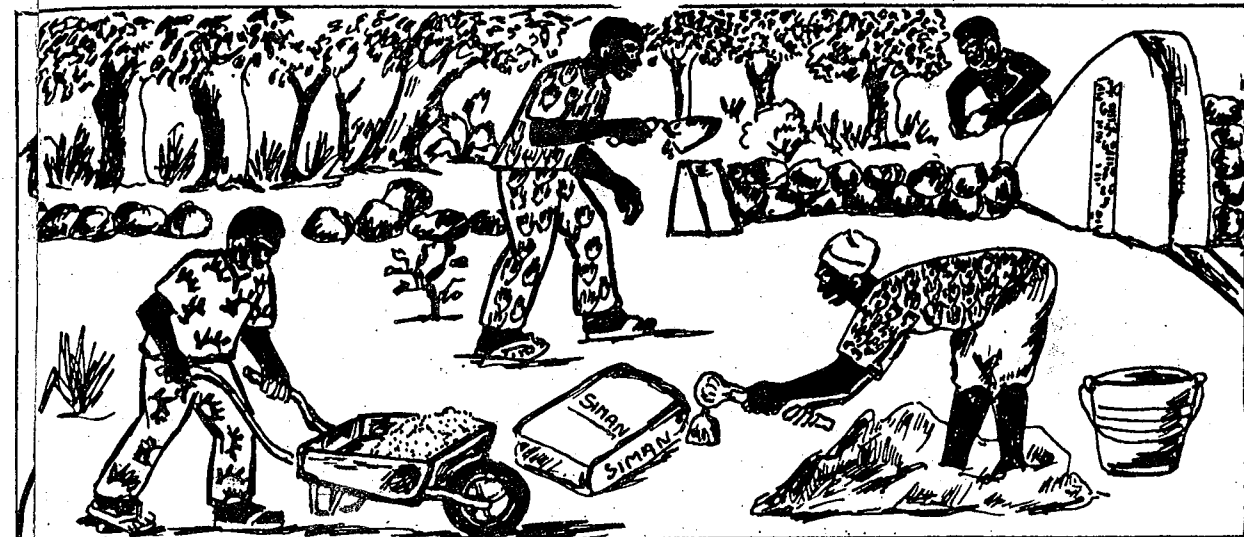
Dugumogow ka yeredeme
waleyali

Poroze ni dugu ka
baarapogonya sementiyali

Poroze ni dugu ka baarapogonya be sementiya dugumogow ka yerdeme waleyalen sira kan. Ni dugumogow ye yerdeme sira minnu waleya, baarapogonya in sementiyali be boli a sira kan, barisa ko boli kadi a yere de ka sira tigelen kan, o de be danaya sinsin dugu ni poroze ce.

Misali : Ni a sorola ko dugumogow ye barazi ko de waleya kene kan, baarapogonya sira la, laje be ke walasa ka barazi dilan fɛerew ni a dabaliw tige ani a baara taama cogo baarapogonya la.

Ni fen min dilan na (a kera barazi ye walima magasan, walima fen wese) dugu ni poroze ka baarapogonya hukumu konona la, o fen ladonni ye dugu de ka baara ye. O sira kelen kan poroze be a ta ke kolosili ye walasa ka ladiili ke fen in nafa yiriwali sira kan.

Poroze ni dugu ka
baarapogonya sementiyali

Poroze ni dugu ka
jekabaara nafa
yiriwali

An ye a fo gafe in ne tamsnen kono ko fen min mana dilan dugu ni poroze ka baaragonya hukumu konona la, ko o fen in ladonni ye dugu de ka baara ye.

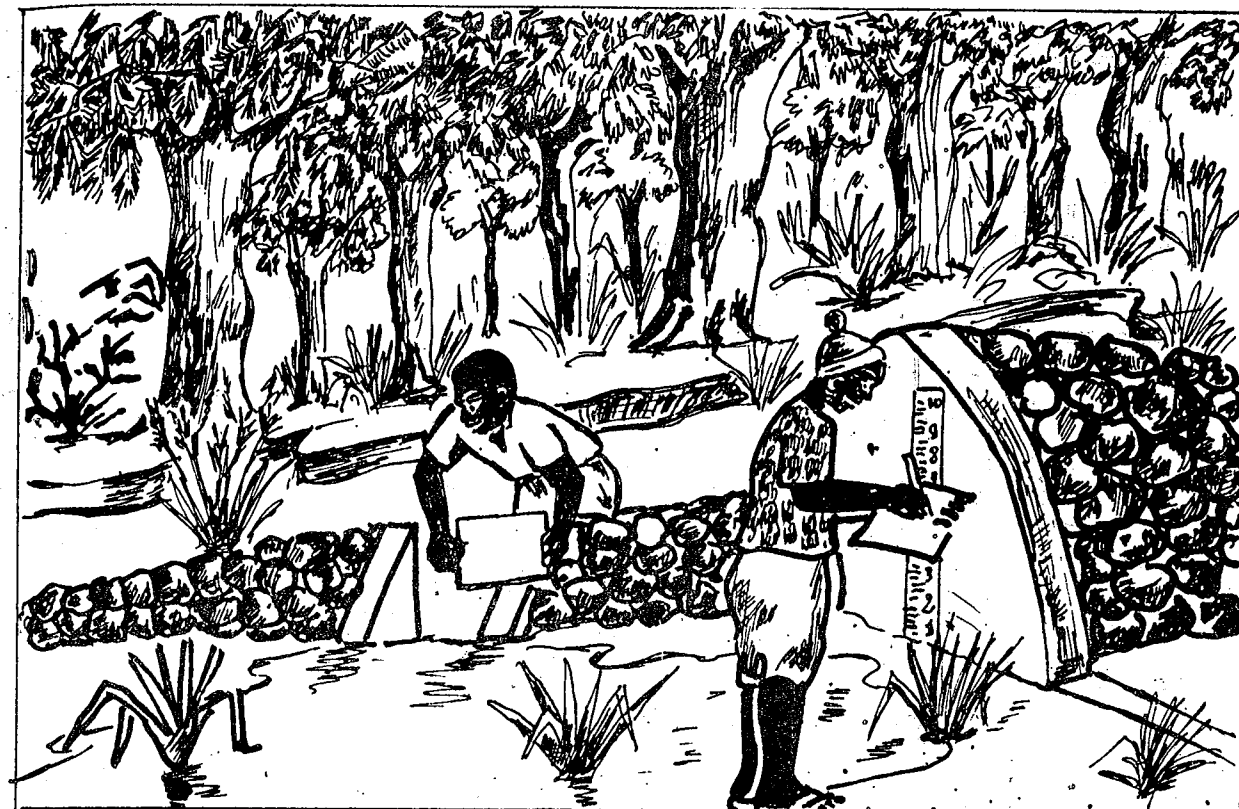
An ye a fo fana ko, o sira kelen kan, poroze be a ta ke kolosili ye walasa ka ladiili ke fen in nafa yiriwali sira kan.

Poroze ni dugu ka jekabaara nafa ka ca, samiya ni tilema bee la.

Samiyafe : Ni a sorola ko barazi de dilanna malo sene kama, ladiili be ke poroze fe kabini makosi sugandili tuma fo ka taa a bila malotige tuma la. Kolosili fana be ke ji hake la barazi kono walasa ka don barazi ka kan ka dayele tuma min ani a ka kan ka datugu tuma min.

Tilemafe : Ni, a sorola ko misi minyoro be faara kelen in kono, kolosili be ke o ladon ni a penaboli la walasa ka baganw lamin sabati, jate fana be se ka ke bagan hake la, minnu be u min dugu ka misimin yoro la ani o baganw boyoro la.

Sinsinni be se ka ke fana nakobaara la ni o be ke dugu ka faara kono tilemafe.

Poroze ni dugu ka
jekabaara nafa
yiriwali

Dugumogow yerew de ye dugu
kunkow nenabobagaw ye :

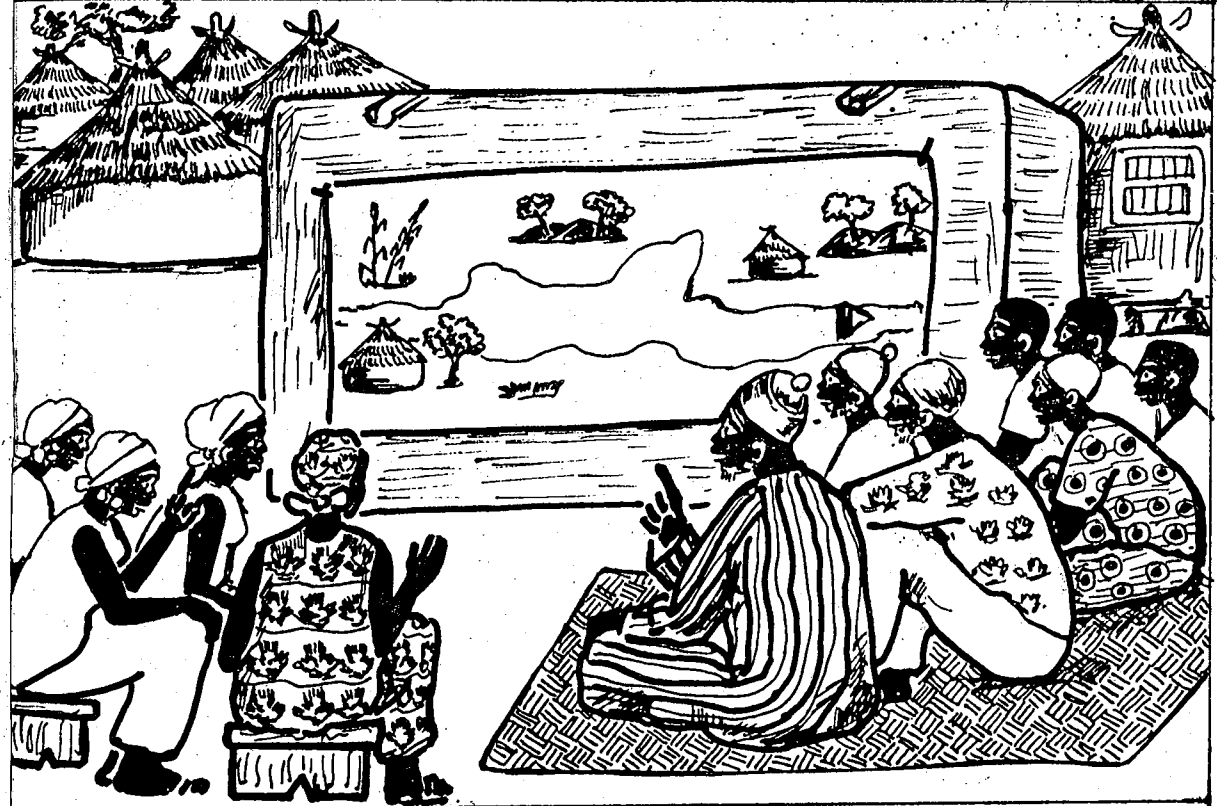
Poroze be dugumogow sinsin hakilijagabo sira kan min be damins ni dugu ni sigidaw ja keli ye dugumogow ni sigidamogow fe.

Dugu ni sigidaw ja tiri be ke dalifini kan poroze baarakelaw ni dugu fe. O ja min be dalifini kan, o be lakikaya dugu mogow ni sigidamogow fe ka sababu ke ni mogo faamulen do ka deme ye.

O lakikaya in be ke mogo faamulen kofolen in ni dugumogow ni sigidamogow fe, mansala la min senfe, dugumogow ni sigidamogow yerew be u ka dugu ni sigidaw ja ke. Ja in kono, dugu ni a sigidaw bee kelen kelen be sigi :

- dugu ni a konɔ fen bee lajelenw,
- sigida kelen kelen bee ni u konofenw,
- dugu ni sigidaw kungo konola ni u konofenw (foro kura ni foro korow, ani yoro senbaliw)....

Nafa jumen be ja in na ? Ja min ko ye nin ye, o be dugu ni a sigidamogow deme ka dugu ni a sigidaw file, i na fo u sigilen be ka dugu ni a sigidaw file dungare kono. Ja in be dugu ni sigidamogow deme ka dugu ni a sigida geleyaw ni u ngoyaw ye, a be ke sababu ye ka mogow la miiri geleyaw fura la.

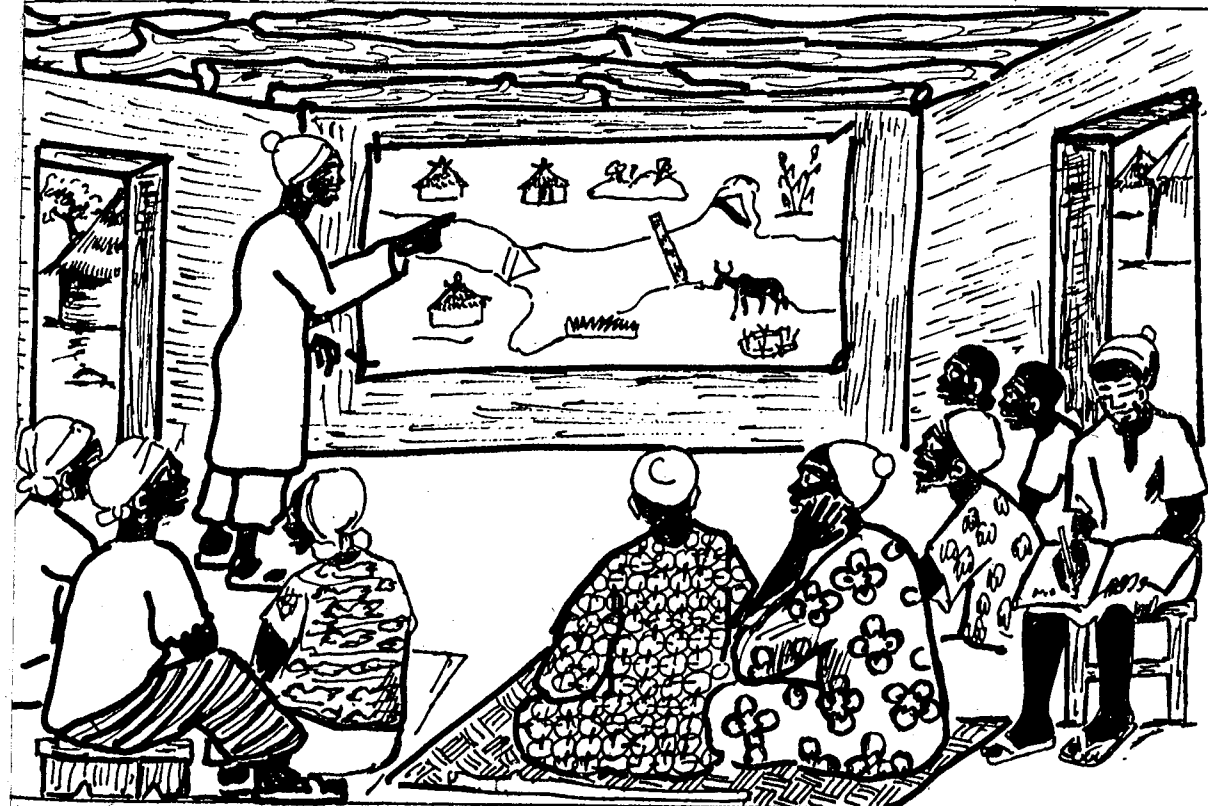
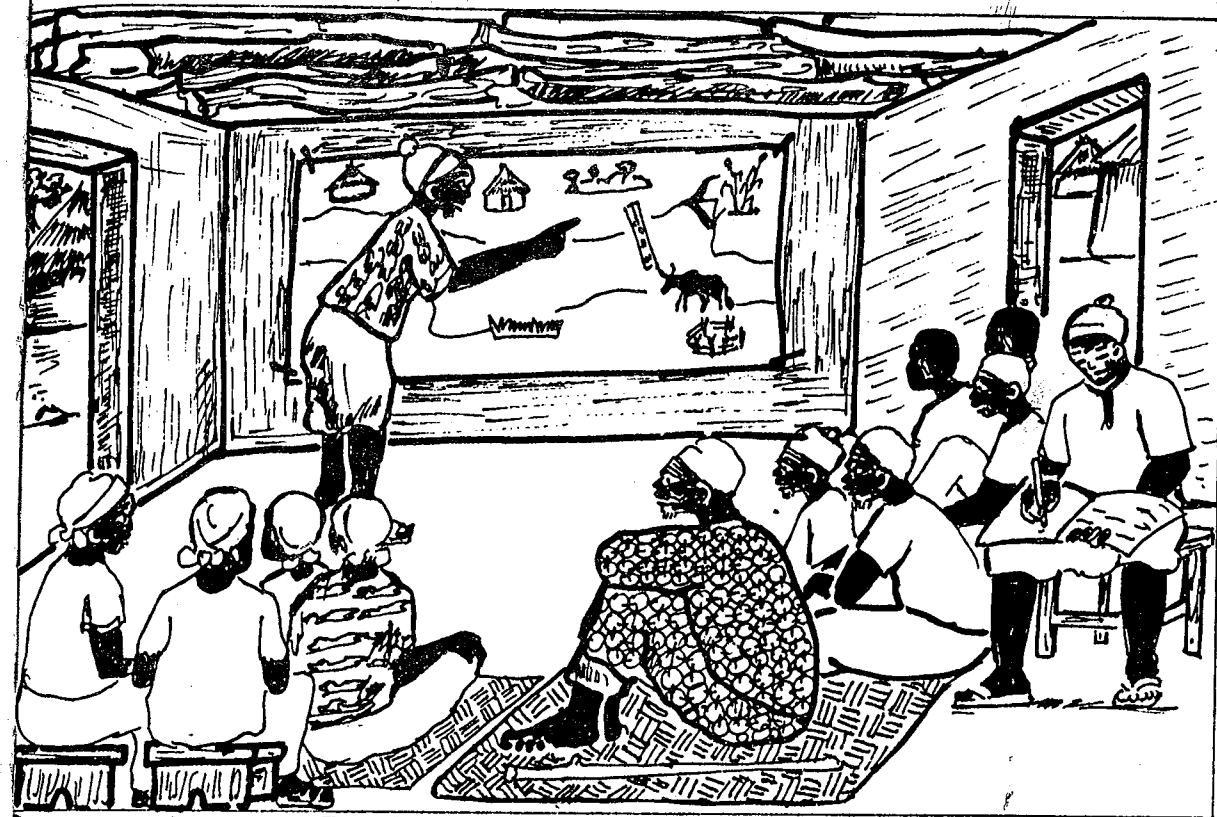
Dugumogow yerew de ye dugu
kunkow nenabobagaw ye

Dugumogow ni sigidamogow be
u miiri u ka netaa ferew
ni a dabaliw la

Ja min kofora gafe in ne temenen, o de be ke sababu ye ka dugu ni a sigidamogow deeme walasa u ka miiri u ka dugu ni a sigidaw kan, ka se k'a don geleya ni nogoya minnu be dugu ni sigidaw la, ani fura minnu be se ka soro geleyaw la, barisa hakilijagabo ye kalamene ye.

Nin baara in fana be ke ni mogo faamuyalen do ka deme ye mansala la. Mansala in senfe, mogo faamuyalen in be dugumogow ni sigidamogow nininga geleyaw la, u be a jaabi. Mansala be ke sababu ye ka dugu ni a sigidaw geleyaw lakensya, ka tila ka u furaw sementiya, o be ke dugu ni a sigidamogow ka yeredeme jeyalen ye.

Dugu ni sigidaw, ja be tila ka ke walanba kan, min be to dugu kono walasa dugumogow ni sigidamogow ka miiri kudayi u ka dugu ni sigidaw ladon ni u nenaboli la, kaye do fana be to dugu kono, dugumogow ni sigidamogow hamina ni u miirina be ke min kono dugu ni a sigidaw ladonbaara ni u nenabo sira kan. Nin sira kelen in de kan, poroze be dugu sinsin.

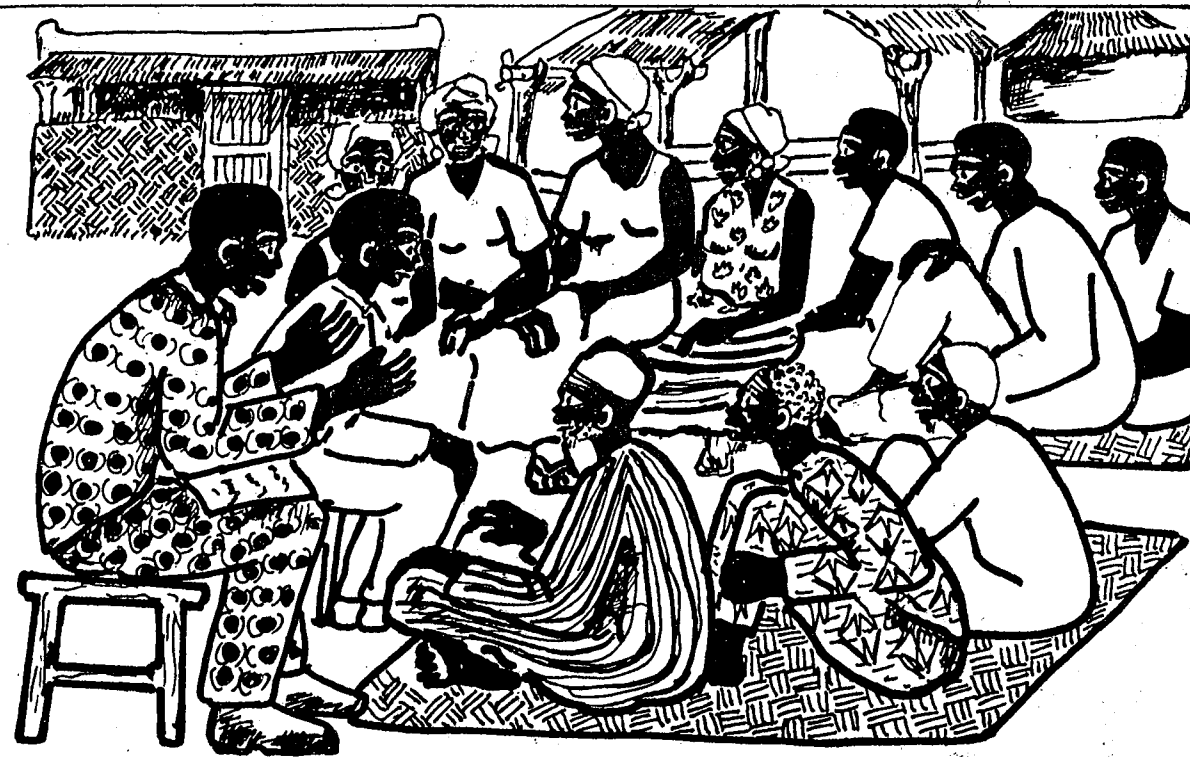
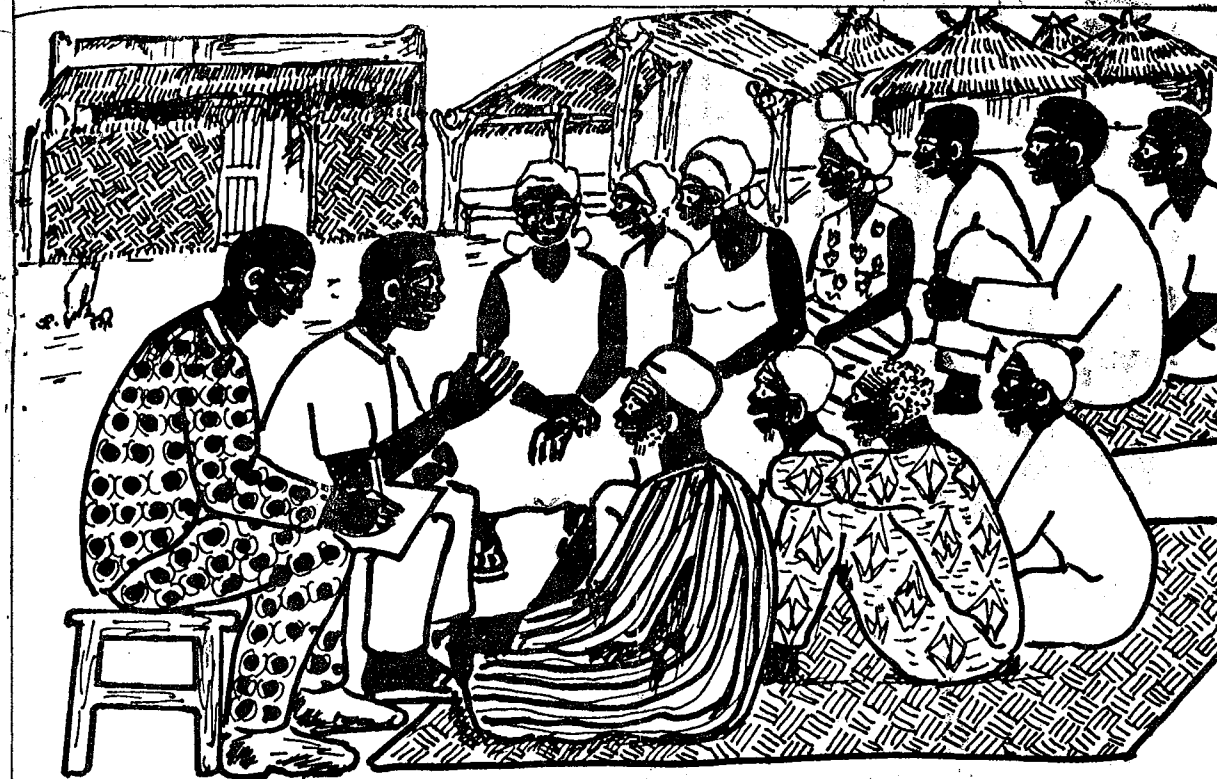
Dugumogow ni sigidamogow be
u miiri u ka netaa ferew
ni a dabaliw la

Poroze be dugumogow ni
sigidamogow sinsin u ka
netaa miiri la

Dugumogow ni sigidamogow be miiri minnu ke (ni o kuma fora gafe in ne temenen) u ka netaa sira kan, poroze be a pinin ka o miiri sinsin. Poroze ka sinsin be ke pinini ni hakilijagabo sira kan minnu be poroze yamaruya ka kunnafoni jonjon di dugumogow ni sigidamogow ma u ka netaa sira sugandili la. O baara be ke san o san poroze ni dugu ka san baaranogonya feerew ni a dabaliw tige tuma poroze ni dugu fe.

O la sa, dugu ye gelsya minnu ye a ka netaa la ani a ye fura minnu soro, olu sabatili cogo puman sinsin be ke poroze fe.

Poroze be dugumogow ni
sigidamogow sinsin u ka
netaa miiri la

Dugu ni sigidaw
senedugukolo ni u kenew
ladon siraw ni u penabo
siraw

Dugu senkedugukolo ni a kenew ladon siraw ni u penabo siraw be tige dugumogow ni sigidamogow fs. An ye a fo cogo min na ne temenen, poroze be a ta ke sinsinni daron de ye.

Misali : Dugu senkedugukolow ladon be se ka damine ni faara ladon ni a penabo ye fo ka taa se nosenedugukolow ma.

Kenew ladon ni u penabo be se ka ke ni dugukolo no keleli ye. Nin sira in kan, poroze ka sinsin te tunu n'ka baara ketaw be to dugu bolo.

Misali : Fen minnu ye ji nali kolosili ye walima ji hake minnu ka kan ka ke barazi kono, olu be to dugu yere bolo.

nomagasan jatesbenw ni jateminanw (i na fo balansi), olu be to dugu bolo. Poroze ka sinsin be se ka ke fen werew kan an da ma se minnu ma yan.

Dugu ni sigidaw
senedugukolo ni u kenew
ladon siraw ni u penabo
siraw

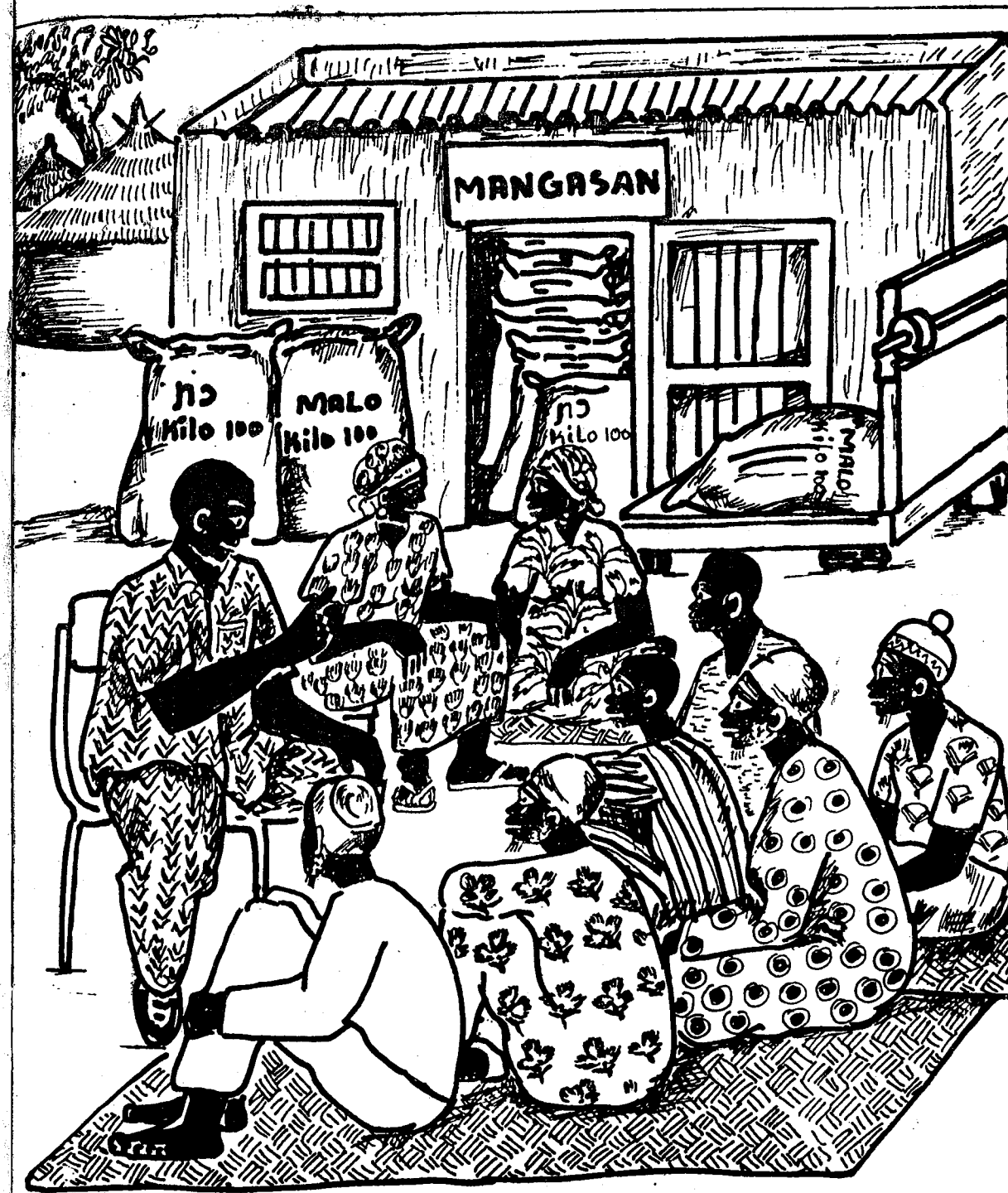
Dunkafa baara sementiyali
dugu kono

Poroze ni dugu ka baaranogonya sementiyalen kofe, ni dugu ni a sigidaw ye balo ko geleya jira u ka yeredeme sira kan, poroze be u sinsin o sira kan. O be waleya ni balomangasan joli ye, ka balo bila o kono.

Ni dunkafa sabatira dugu ni sigidaw la tuma min na, jate be ke dugumogow ni sigidamogow fa walasa balomangasan kono ka to dugumogow ni sigidamogow yerew bolo.

Baara sinsinnin ni hadamadenw sabatili tamasiyen folow ye dunkafa ye, bee dun be a don ka fo ko dugu seme jiri folo ye dunkafa soroli ye nogoya la. Ayiwa bee be a don fana ka fo ko balo soroli ye dugumogow haminan ko folo ye, o de la balomangasan ladonni n'a penaboli be to dugumogow bolo.

Balo kono ye baara bolo do de ye dugu ni a sigidaw ladonbaara ni u penabobaara la. Balo ko be to dugumogow yerew bolo cogo min na, dugu ni a sigidaw ladonbaara ni u penabobaara (ni o kuma be ne nata la) olu fana be laban ka to dugumogow ni sigidamogow yerew de bolo.

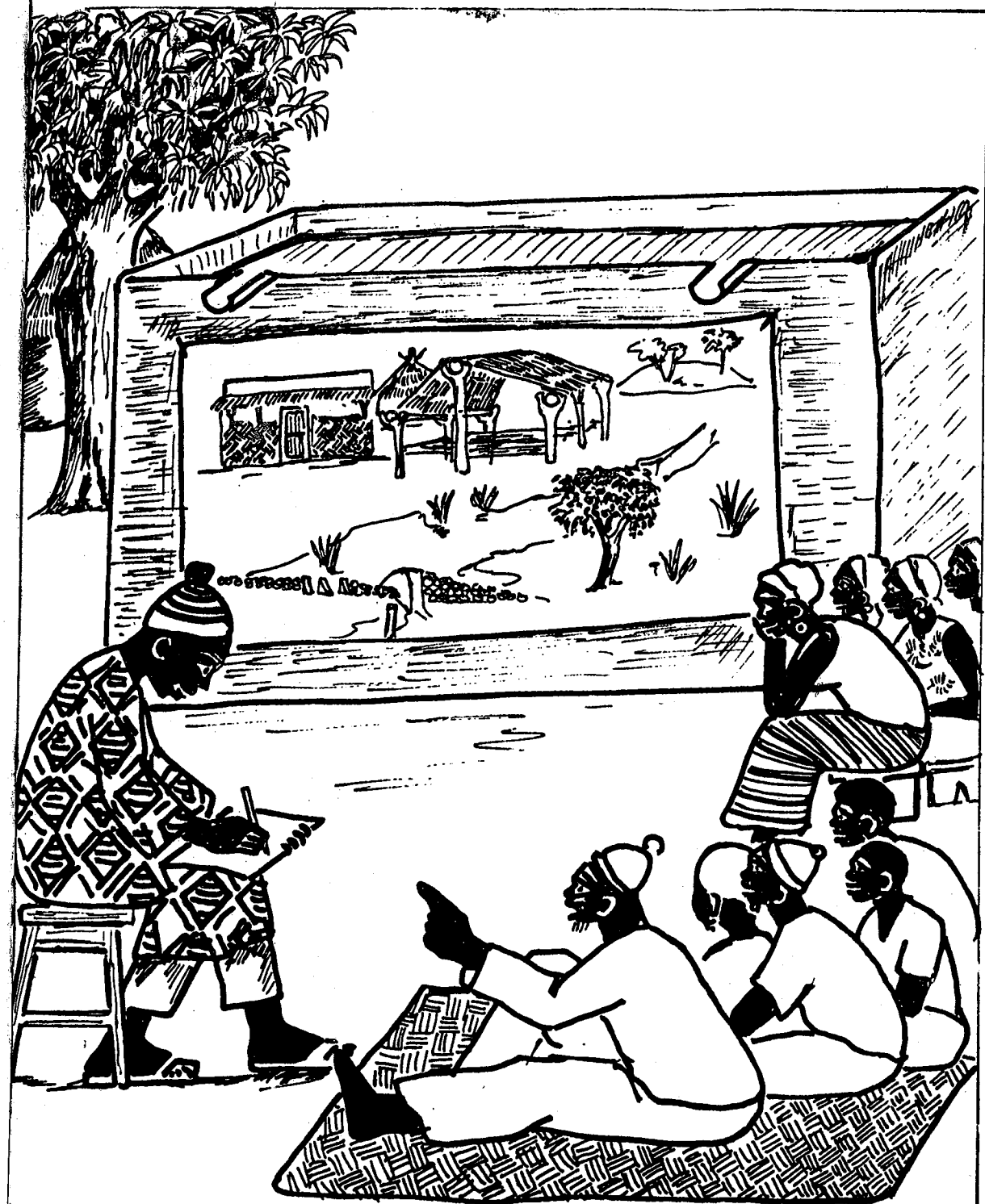
Dunkafa baara sementiyali
dugu kono

Dugu ni sigidaw ladonbaara
ni u penabobaara ben ka fo
sira kan

Dabaliw ni fserew minnu tigera dugu ni a sigidaw senedugukolo ni kenew ladon siraw ni u penabo siraw la, ani dunkafa sementiyali bara minnu kera dugu kono, oju de be na walawala ka ke dugu ni a sigidaw ladonbaara ni u penabobaara ye ben ka fo sira kan.

Nin kow sabatili be bo hakililabaara la min kera dugumogow ni sigidamogow fe. Ni dugu ni a sigidaw ladonbaara n'u penabobaara dabaliw ni u fserew tigera ben ka fo sira kan dugu ni poroze fe, laje be ke san o san walasa ka don baara min kera ani min ma ke.

Dugu ni sigidaw ladonbaara
ni u penabobaara ben ka fo
sira kan

San o san Baara hake

Poroze ni dugu be je ka hakilijagabo ke u fanga bere donni la san baara hake la, barisa fanga bere don te dese ye.

U be pɔgonye sigi sen kan, min be i sigi ka i miiri san o san, ka don baara min kera san kono ani min ma ke ni o be fara sannata baara kan, barisa kofile ye netaa timin kala ye.

Baara ka netaa jate mineli :

Laje fana be ke baara in ka netaa jate mineli la dugu ni poroze fe. O jate te se ka ke fankelen sago ye, a be boli poroze ni dugu ka sira tigelen de kan.

San o san Baara hakeBaara ka netaa jate mineli

Serewusida min ye gafe in dilan Animare «Nafa
jekulu min sementiyalen be Mali jagoke sariya fe a
hake 721 fo ka taa a bila a hake 742» nimoro min be
a la jagoke gafe kono 1775.

A sigiyoro hipodromu sira 602 kun 429 Sekina
Dukure ka so Bamako-Mali. A buwaati positali «B.P.
2805)..

Kumakan min be gafe in kono
O sebenna Bobo Keita fe
Jaw kera karimu Jalo fe.

Seben dilanso la plume
Sariya bilali : jamana gafeso, utikalo
1992.